

6. Conclusions

Aquest informe és un assaig d'avaluació de la sostenibilitat del turisme a l'Alt Pirineu i Aran. De bell antuvi cal fer diverses consideracions:

1. Caldria fer una anàlisi molt més acurada i exhaustiva de la realitat (a nivell sectorial, territorial, social i econòmic, cultural, ambiental, etc.) per poder afinar i completar la diagnosi.
2. Hi ha un dèficit molt important d'informació, dades i recerca científica, que dificulta l'assoliment del punt anterior.

D'altra banda aquest informe permet fer algunes constatacions significatives:

- L'anàlisi de la sostenibilitat del turisme s'ha d'emmarcar en el context social, econòmic i ambiental de l'Alt Pirineu i Aran i no es pot deslligar del model de desenvolupament general d'aquest territori, que cal explicar alhora dins del marc territorial regional on s'ubica (Catalunya, Espanya, Europa).
- Sense oblidar l'existència i la importància d'altres sectors, és clar que el turisme ha esdevingut l'element central de model actual de desenvolupament de l'Alt Pirineu i Aran. La muntanya difícilment serà sostenible si el turisme no ho és.
- El turisme ha fet i fa aportacions positives al desenvolupament de l'Alt Pirineu i Aran en els àmbits social, econòmic i ambiental. En aquest sentit podem destacar el redreçament demogràfic o el dinamisme econòmic.
- Alhora, el turisme té impactes negatius en tots tres àmbits i sovint, la majoria d'impactes ambientals o els més greus són causats directament per aquesta activitat o hi tenen relació. En aquest àmbit destaca molt especialment el consum excessiu de sòl i la transformació del paisatge.
- Tant en l'àmbit acadèmic com a nivell popular, des de l'òptica de la sostenibilitat i en relació amb el turisme, hi ha dos aspectes que preocupen especialment: a) El desequilibri sectorial del model econòmic, que posa en perill la continuïtat de l'agricultura; b) la dependència estructural del sector de la.

- A l'Alt Pirineu i Aran es reproduïen les contradiccions del model de desenvolupament que ja va analitzar Krippendorf en l'àmbit dels Alps suïssos. L'agricultura és la baula dèbil del sistema i el sector de la construcció s'imposa en la lluita pel control i l'aprofitament dels millors sòls.
- La desaparició de l'agricultura comporta l'abandonament de la producció dels recursos turístics de caràcter primari – la natura i el paisatge –, sobre els que reposa tot el model turístic de les comarques de muntanya. La pràctica desaparició de l'agricultura a la Val d'Aran, on ja només romanen actius una setantena de pagesos, és un símptoma clar d'insostenibilitat de l'actual model de desenvolupament.

No existeix un únic model turístic a l'Alt Pirineu i Aran. D'una banda trobem valls amb un model alpí consolidat fonamentat en l'alternança entre turisme blanc (hivern) i turisme verd (estiu), de l'altra trobem valls orientades cap al turisme d'aventura i extensos territoris dedicats al turisme rural. També en aquest àmbit hem constatat diferents situacions:

- Els esports d'hivern i especialment l'esquí alpí, confereixen solidesa al model turístic de l'Alt Pirineu i Aran i en l'àmbit econòmic són un factor de sostenibilitat. Això no obstant, es tracta d'un model limitat a determinades àrees que reuneixen les condicions favorables i no és un model exportable arreu. Aquest fet dóna lloc a importants desigualtats i desequilibris territorials en el conjunt de l'àrea i dins de cada comarca.
- En general si bé en termes econòmics l'explotació dels dominis esquiables resulta rendible per al territori, que rep un impacte indirecte molt important de l'esquí, aquesta no ho és per a les empreses explotadores, les quals eixuguen les pèrdues i obtenen beneficis a través del negoci immobiliari.
- La dependència de l'esquí del negoci immobiliari esdevé un factor d'insostenibilitat del model turístic. La urbanització especulativa consumeix sòl (i paisatge), el qual és un bé escàs i no renovable, i contribueix a la marginalització de l'agricultura.
- Atesa la morfologia i la climatologia pirinenques no sembla que es puguin crear nous dominis esquiables d'importància. Alhora, les previsions d'escalfament global amenacen la viabilitat a mig termini dels dominis esquiables actuals i suposen un risc seriós per a tot el model.

- En l'àmbit del turisme verd s'observa un biaix mediàtic i institucional cap al model del turisme d'aventura en detriment de models més sostenibles socialment, ambiental i econòmic com ara l'ecoturisme i el turisme rural.
- De fet hi ha un considerable desajustament entre la imatge de marca turística del territori, centrada en el turisme d'aventura i la realitat del mercat turístic molt més centrada en el turisme de natura, el turisme rural i el turisme cultural. Caldria primar la imatge del Pirineu com a espai natural, per a la descoberta i l'aprenentatge, per damunt de la imatge de la muntanya com a camp de jocs per al lleure.
- No hi ha veritables polítiques de gestió sostenible de la mobilitat turística i la freqüentació del medi natural. Fora dels espais naturals protegits, l'aposta oficial pel senderisme no es tradueix en actuacions coherents i efectives ni en una major restricció o control del lleure motoritzat.
- El turisme fa una contribució notable al manteniment de l'activitat agrària i al manteniment dels petits nuclis rurals a través de l'agroturisme. Cal aprofundir en aquesta línia i obrir alhora noves possibilitats a través de noves activitats, com ara el turisme asinal, o de noves formes d'allotjament com ara els "gîtes d'etape" orientats a la pràctica del senderisme.
- Caldria estudiar la manera d'aprofundir els vincles entre turisme i producció agrària de qualitat amb l'objectiu d'incrementar la promoció i la comercialització de productes locals a través del mercat turístic.

La relació entre allotjament col·lectiu i segona residència és un dels elements definitoris del model turístic i un dels més rellevants des de l'òptica de la sostenibilitat. A l'informe s'han abordat les diferències principals entre ambdós conceptes. L'allotjament col·lectiu suposa clarament una opció més sostenible que la segona residència, car aquesta fa un ús més limitat i eficient dels recursos i comporta un impacte econòmic més gran sobre l'economia local i majors beneficis socials:

- L'allotjament col·lectiu té un impacte econòmic molt superior a la segona residència. Una plaça d'hotel crea 6 vegades més llocs de treball que una plaça de segona residència i genera una despesa turística 10 vegades superior. Alhora, un llit d'hotel consumeix 5 vegades menys sòl que un llit de segona residència i té una intensitat d'ús 3 vegades superior.

- La distinció entre segona residència de planta antiga i segona residència de nova planta és fonamental. La segona residència de planta antiga comporta un ús eficient del sòl i fa una contribució decisiva al manteniment del patrimoni cultural i a la vitalitat dels nuclis rurals més afectats pel despoblament. A més el seu impacte territorial és força uniforme.
- En canvi, la segona residència de nova planta té un impacte territorial localitzat, sovint relacionat amb operacions immobiliàries associades a la pràctica de l'esquí (més recentment del golf), fa un ús extensiu del sòl - que sostrau a l'activitat agrària - i comporta un consum elevat de recursos naturals (aigua, energia, etc.), infraestructures (abastament d'aigua i energia, xarxa viària...), serveis i equipaments (recollida d'escombraries, etc.).
- En comarques com la Cerdanya i la Val d'Aran l'economia mostra una forta dependència del sector de la construcció i concretament de la construcció de segona residència de nova planta. En aquestes comarques el turisme pot convertir-se en un ostatge dels interessos del sector de la construcció fins i tot en detriment dels interessos del propi sector turístic. Alhora, aquest model depredador de sòl i paisatge podria estendre's properament cap a sectors del Pallars Sobirà i l'Alta Ribagorça.

La necessitat que té el sector de la construcció de renovar constantment el consum de sòl el converteix en un model d'insostenibilitat. És clar que aquest és el principal punt feble de l'actual model turístic de la muntanya. La sostenibilitat passa per desenvolupar un turisme que faci ús del sector de la construcció però que no es trobi subordinat als interessos del sector immobiliari.

